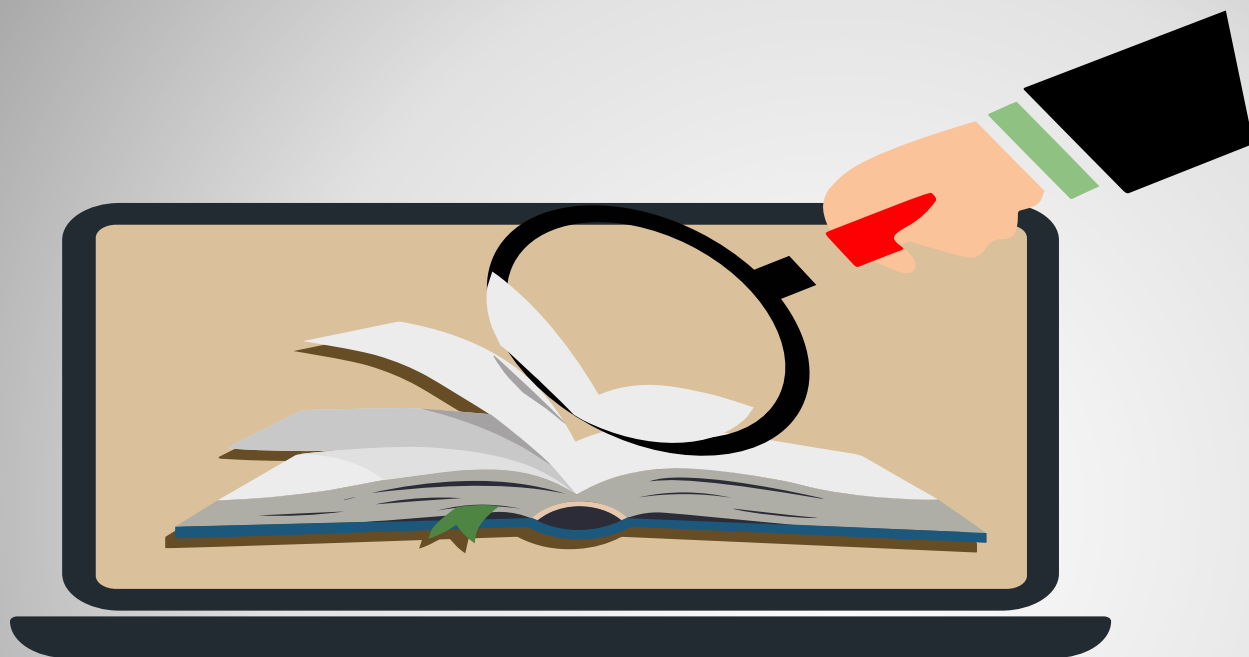

Zakonski okvir stručnog usavršavanja

Gorica Stanojević,
Centar za učenje MINA, Čačak
ucenjemina@gmail.com

- ULAGANJE U LJUSKE RESURSE JE INVESTICIJA ILI TROSAK
  - VEČITA DILEMA!!!

Ulaganje u nastavnike je ključ napretka obrazovnog sistema

- Stalno stručno usavršavanje nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika jeste i pravo i dužnost svakog ko je odabrao da se bavi obrazovanjem i vaspitanjem mladih naraštaja, odnosno ko je odabrao profesiju koja podrazumeva koncept celoživotnog učenja.

- *Pravilnik o standardima kompetencija za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja* („Službeni glasnik RS – Prosvetni glasnik” br. 5/2011).
- *U Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja*

- *„Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik, sa licencom i bez licence, dužan je da se stalno stručno usavršava radi uspješnijeg ostvarivanja i unapređivanja obrazovno-vaspitnog rada i sticanja, odnosno unapređivanja kompetencija potrebnih za rad, u skladu sa opštim principima i za postizanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja i standarda postignuća.“*

- - Krovni zakon dodatno naglašava važnost i neophodnost kontinuiranog stručnog usavršavanja koji ukazuje na mogućnost suspenzije licence ukoliko se nastavnik stručno ne usavršava:

- Licenca se suspenduje nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku koji:
-
- [...] 2) se prema izveštaju prosvetnog savetnika nije stručno usavršavao, a prosvetni savetnik u svom izveštaju utvrdi da razlozi za to nisu opravdani

- Iz krovnog zakona proističe i podzakonska regulativa kojom se bliže uređuje navedena oblast, a česte izmene pravilnika o stručnom usavršavanju (od 2004. do 2021. godine) indirektno potvrđuju važnost ovog aspekta pedagoške prakse.
- U „Službenom glasniku RS” br. 109/2021 objavljen je najnoviji podzakonski akt kojim se uređuje stručno usavršavanje nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika –
- *Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i napredovanju u zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, koji se primenjuje počev od 20. novembra 2021. god*

- ZOSOV propisuje da nastavnici, vaspitači i stručni saradnici čuvaju podatke o profesionalnom razvoju u **mapi profesionalnog razvoja** koja se skraćeno naziva **portfolio**.
- Zaposleni ima pravo na odsustvo u trajanju od tri dana radi stručnog usavršavanja, pedagoški kolegijum planira raspored odsustva nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika po ovom osnovu, što je sastavni deo **globalnog i operativnog planiranja rada**.

- **Članom 6 Pravilnika** određene su aktivnosti stručnog usavršavanja koje se ostvaruje u ustanovi, a dokaze o svim tim aktivnostima, sa analizom, nastavnici čuvaju kreirajući zbirku koja se zove **portfolio**.

- **Portfolio profesionalnog razvoja** sadrži, pored plana stručnog usavršavanja, primere primene naučenog tokom stručnog usavršavanja, izveštaje o stručnom usavršavanju, uverenja o učešću u programima i drugim aktivnostima stručnog usavršavanja, primere iz prakse, lične beleške, primere horizontalnog učenja, primere korišćene u okviru zajednice profesionalnog učenja i sl.

- Na početku svake godine, organ upravljanja donosi **godišnji plan rada** u kojem se nalazi i **plan stručnog usavršavanja svih zaposlenih**.
- Taj plan treba da bude u skladu sa razvojnim prioritetima ustanove (definisanim radi ostvarivanja ciljeva obrazovanja i vaspitanja i standarda postignuća) i prioritetima Ministarstva prosvete.

- **Plan stručnog usavršavanja je sastavni deo razvojnog plana ustanove**
- Da bi ustanova mogla da kreira **funkcionalan plan stručnog usavršavanja**, neophodno je da svaki zaposleni ima lični plan profesionalnog razvoja.
- Pedagoški kolegijum bira i lice koje dva puta godišnje podnosi izveštaj direktoru ustanove o realizaciji plana stručnog usavršavanja.
- Direktor u junu podnosi izveštaj o stručnom usavršavanju sa procenom efikasnosti (što zahteva kreiranje instrumenata/obrazaca za praćenje ostvarivanja i procenu efikasnosti stručnog usavršavanja svakog zaposlenog).

- Stručno usavršavanje je regulisano 40-časovnom pedagoškom normom
- Svaka ustanova treba da u ključnim dokumentima definiše procedure planiranja, realizacije i izveštavanja o stručnom usavršavanju zaposlenih, kao i procedure analitičko-istraživačke prakse.
- U odnosu na prethodni pravilnik, ostao je **isti broj sati stručnog usavršavanja** u nadležnosti ustanove koje nastavnici, vaspitči i stručni saradnici imaju pravo i dužnost da ostvare –44 sata stručnog usavršavanja koje preduzima i za koje je nadležna ustanova.

- **Više nije precizirano koliko je minimalno bodova po osnovu prisustva akreditovanim obukama i skupovima neophodno** (po prethodnom pravilniku bilo je 20 sati na godišnjem, odnosno 100 sati u petogodišnjem ciklusu).
- Zaposleni treba da ima **najmanje jedan odobreni program stručnog usavršavanja** (iz Kataloga programa stručnog usavršavanja ili sa liste obuka koju donosi ministar) **na godišnjem nivou**, što je minimalno 8 bodova po osnovu akreditovanog programa (maksimalno, jedan odobreni program može da ima vrednost 24 boda), zatim **da učestvuje na najmanje jednom odobrenom stručnom skupu** (što je minimalno 1 bod za 1 dan),

- za prvo zvanje, **zvanje pedagoškog savetnika**, potrebno je da se nastavnici ističu u svim aktivnostima stručnog usavršavanja koje preduzima ustanova i da iniciraju i učestvuju u podizanju kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada
- nastavnici koji žele da napreduju u **zvanje samostalnog pedagoškog savetnika** treba da savladaju i program za mentora pripravniku od 70 bodova
- ili
- odobrene programe kojima stiču kompetencije za obučavanje drugih nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, od najmanje 70 bodova

- za **zvanje višeg pedagoškog savetnika** neophodno da nastavnici ostvare različite odobrene programe izvođenjem obuke u trajanju od najmanje 100 sati u svojstvu realizatora programa ili predavača.
- nastavnici sa najvišim zvanjem – **zvanjem visokog pedagoškog savetnika**, treba da ostvare različite odobrene programe izvođenjem obuke u trajanju od preko 120 sati u svojstvu realizatora programa ili predavača

Vidovi stručnog usavršavanja

- 1) u ustanovi, kroz različite aktivnosti definisane Pravilnikom, a prema ličnom planu stručnog usavršavanja (zasnovanom na razvojnom planu i samovrednovanju ustanove) i
- 2) van ustanove, kao stručno usavršavanje koje se ostvaruje na osnovu prisustva odobrenim programima obuka i stručnim skupovima, i
- - razvoj karijere napredovanjem u zvanju, po iskazanoj ličnoj inicijativi nastavnika.

- U članu 4 Pravilnika postoji jedna tačka na koju bi ustanove naročito trebalo da obrate pažnju, a ona glasi:
- [...] 7) koje preduzima zaposleni na poslovima obrazovanja i vaspitanja u skladu sa ličnim planom stručnog usavršavanja, a nisu obuhvaćene tač. 1)–6) ovog člana.
- **Da bi to stručno usavršavanje koje inicira sam nastavnik bilo u skladu sa razvojnim prioritetima ustanove i da bi bilo svrsishodno, internim aktom ustanove treba da bude regulisan spisak pravnih lica čije se aktivnosti stručnog usavršavanja mogu priznati kao sati stručnog usavršavanja u nadležnosti ustanove**

- Takođe, saradnja sa prosvetnim savetnicima i savetnicima –spoljnim saradnicima, u smislu pružanja stručne pomoći savetovanjem i drugim vidovima podrške u obezbeđivanju kvaliteta rada, može u okviru ove tačke da bude tretirana kao vid stručnog usavršavanja, bez obzira da li se stručna pomoć pruža na nivou ustanove ili na nivou nekog stručnog organa ili pojedinačno nastavniku.

- **sedam različitih aktivnosti kojima se može ostvariti stručno usavršavanje u ustanovi.**
- 1) izvođenje oglednih časova, demonstriranje postupaka, metoda i tehnika učenja i drugih nastavnih, odnosno vaspitnih aktivnosti;
- 2) izlaganje na sastancima stručnih organa i tela koje se odnosi na savladan program stručnog usavršavanja ili drugi oblik stručnog usavršavanja van ustanove, sa obaveznom analizom i diskusijom;
- 3) prikaz stručne knjige, priručnika, didaktičkog materijala, stručnog članka, istraživanja, studijskog putovanja i stručne posete sa obaveznom analizom i diskusijom;

- 4) učešće u: istraživanjima, projektima obrazovno-vaspitnog karaktera u ustanovi, projektima mobilnosti, programima od nacionalnog značaja u ustanovi, stručnim i studijskim putovanjima i posetama, međunarodnim programima, skupovima i mrežama, zajednicama profesionalnog učenja, programu ogleda, radu model centra;
- 5) ostvarivanjem aktivnosti u školi vežbaonici;
- 6) ostvarivanjem aktivnosti u okviru pripravničke, odnosno mentorske prakse;
- 7) aktivnostima koje se odnose na razvijanje partnerstva sa drugim ustanovama i razvoj prakse horizontalnog učenja.

- **Lični plan stručnog usavršavanja**

- Svaki nastavnik treba da ima lični plan stručnog usavršavanja, koji se sačinjava na osnovu:
  - * samovrednovanja nivoa razvijenosti svih kompetencija za profesiju nastavnika,
  - * razvojnih prioriteta ustanove (koji se definišu na osnovu rezultata samovrednovanja ustanove i spoljašnjeg vrednovanja kvaliteta rada)
  - * podataka iz pedagoško-instruktivnog rada, kao i stručno-pedagoškog nadzora i spoljašnjeg vrednovanja.

